

Bruksela, dnia 26.8.2020 r.
COM(2020) 285 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**Wdrażanie unijnej polityki bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego:
czwarte sprawozdanie dwuletnie**

{SWD(2020) 85 final}

1. WPROWADZENIE

Jest to czwarte sprawozdanie, w którym podkreśla się postępy poczynione przez UE i jej państwa członkowskie w zakresie realizacji ich zobowiązań w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego¹. Do sprawozdania załączono dokument roboczy służb Komisji (SWD), który zawiera dalsze informacje na temat analiz i studiów przypadków.

W sprawozdaniu skoncentrowano się na głównych zmianach w polityce, przeanalizowano tendencje finansowe w wypłatach² oraz oceniono priorytety polityki. Podkreślono w nim również wyniki i postępy osiągnięte przez UE i jej państwa członkowskie w dwóch obszarach tematycznych określonych przez Radę w 2018 r.: (i) wzmocnienie pozycji kobiet w kontekście bezpieczeństwa żywnościowego i żywienia oraz (ii) tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich. Na zakończenie podkreślono znaczenie ośmiu kierunków polityki.

W całym sprawozdaniu zawarto przykłady, w jaki sposób UE i jej państwa członkowskie zintensyfikowały swoje działania w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego oraz rolnictwa zrównoważonego.

2. ZMIANY POLITYKI ŚWIATOWEJ I EUROPEJSKIEJ

Po dziesięcioleciach spadku od 2015 r. liczba osób cierpiących z powodu głodu i niedożywienia ponownie zaczęła wzrastać. W 2018 r. oszacowano, że 821 mln ludzi było niedożywionych³. Ponadto po zsumowaniu częstości występowania umiarkowanego i poważnego braku bezpieczeństwa żywnościowego szacuje się, że 26,4 % ludności świata (około 2 mld osób) cierpi z powodu braku bezpieczeństwa żywnościowego, a ponad 135 mln osób w 55 krajach doświadczyło dotkliwego głodu wymagającego pilnej pomocy żywnościowej, żywieniowej i pomocy w utrzymaniu⁴. Wzrost ten jest w dużej mierze spowodowany konfliktami, klęskami żywiołowymi i zmianą klimatu. Jeżeli obecne tendencje się utrzymają, zagrozi to osiągnięciu do 2030 r. nie tylko celu zrównoważonego rozwoju (SDG) 2 (Zero głodu), ale wszystkich tych celów.

W 2018 r. Rada UE wyraziła obawy dotyczące światowego bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego, w odpowiedzi na i tak już alarmujące dane liczbowe i w następstwie najnowszych sprawozdań dotyczących realizacji zobowiązań unijnej polityki bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego oraz planu działania Komisji na rzecz żywienia⁵. Rada zwróciła się do Komisji o utrzymanie i intensyfikację działań na rzecz osiągnięcia celu zrównoważonego rozwoju nr 2, a tym samym odwrócenia obecnych tendencji.

W okresie sprawozdawczym UE i jej państwa członkowskie w znacznym stopniu przyczyniły się do poprawy światowego bezpieczeństwa żywnościowego dzięki skali finansowania, wspieraniu i propagowaniu kluczowych kwestii związanych z zarządzaniem.

¹Unijne zasady ramowe dotyczące wsparcia krajów rozwijających się w zakresie wyzwań związanych z bezpieczeństwem żywnościowym, COM(2010) 127.

² Część finansowa niniejszego sprawozdania i towarzyszącego mu dokumentu roboczego służb Komisji obejmuje okres do roku 2018 włącznie (ze względów metodologicznych/porównywalności); zgromadzone doświadczenia obejmują również rok 2019.

³ Stan żywności i rolnictwa na świecie (2019 r.).

⁴ Źródła: Globalne sprawozdanie na temat kryzysów żywnościowych (2020) opublikowane w dniu 21 kwietnia 2020 r.

⁵ Konkluzje Rady 14283/18 z dnia 26 listopada 2018 r.

W 2018 r. UE i jej państwa członkowskie skoncentrowały się na wdrażaniu Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju z czerwca 2017 r.⁶ W ramach konsensusu określono wspólne podejście do współpracy międzynarodowej i polityki rozwoju oraz sposób, w jaki działania zewnętrzne UE mogą przyczynić się do pomyślnej realizacji Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Uznając, że bezpieczeństwo żywnościowe i żywieniowe stanowią główne globalne wyzwania, w konsensusie określono zrównoważone rolnictwo i rybołówstwo jako kluczowe czynniki w walce z ubóstwem i rosnącymi nierównościami. Wezwano w nim również UE i jej państwa członkowskie do kontynuowania działań na rzecz wyeliminowania głodu i wszelkich form niedożywienia.

Na szczelbu światowym UE i jej państwa członkowskie kontynuowały swoje starania w zakresie: (i) wzmacniania zarządzania bezpieczeństwem żywnościowym i żywieniowym, w tym za pośrednictwem Komitetu ds. Światowego Bezpieczeństwa Żywnościowego i ruchu na rzecz poprawy stanu wyżywienia „Scaling Up Nutrition”; oraz (ii) poparcia nowego światowego mechanizmu koordynacji w celu zakończenia kryzysów żywnościowych. Poprzez swoje wsparcie dla „Globalnej Sieci na rzecz Przeciwdziałania Kryzysom Żywnościowym” UE nadal odgrywała wiodącą rolę i wypełniała swoje zobowiązanie do wielostronnej pracy na rzecz wzmocnienia powiązania między aspektami humanitarnymi, rozwojowymi i pokojowymi (priorytet 6). Takie zintegrowane podejście do kryzysów łączy wszystkie kluczowe podmioty i aktywnie promuje koordynację i współpracę w terenie. W sporządzaniu corocznego globalnego sprawozdania na temat kryzysów żywnościowych uczestniczy 16 wiodących światowych i regionalnych instytucji w ramach Sieci Informacji o Bezpieczeństwie Żywnościowym i jest ono obecnie powszechnie uznawane za punkt odniesienia dla opartej na konsensusie analizy kryzysów żywnościowych. W 2018 r. Globalna Sieć przygotowała konferencję „Żywność i rolnictwo w czasach kryzysu”, która odbyła się na początku 2019 r. w Brukseli.

W ramach światowych starań na rzecz walki z niedożywieniem UE prowadzi aktywne działania w tym obszarze, w szczególności w zakresie zapobiegania zahamowaniu wzrostu u dzieci. Komisja zobowiązała się do uruchomienia 3,5 mld EUR do 2020 r. w celu zmniejszenia do 2025 r. o co najmniej 7 mln liczby dzieci ze zdiagnozowanym zahamowanym wzrostem w krajach partnerskich. W konkluzjach z dnia 26 listopada 2018 r. Rada uznała starania Komisji na rzecz wypełnienia zobowiązań UE i zmobilizowania wszystkich odpowiednich sektorów do wspierania programu żywieniowego na szczelbu światowym i na szczelbu krajów partnerskich. Czwarte sprawozdanie z postępów w realizacji *planu działania UE na rzecz żywienia* opublikowane w 2019 r.⁷ potwierdziło, że inwestycje Komisji związane z żywnością są na dobrej drodze do wypełnienia zobowiązań politycznych UE. W 42 krajach partnerskich liczba zdiagnozowanych przypadków zahamowanego wzrostu zmniejszyła się z 39,2 % w 2012 r. do 34,9 % w 2019 r. W oparciu o obecne tendencje szacuje się, że około 4,7 mln dzieci w tych krajach uniknie zahamowania wzrostu. Zobowiązanie do przeznaczenia kwoty 3,5 mld EUR do 2020 r. zostało zrealizowane przed terminem w 2019 r.

Zgodnie z drugim unijnym planem działania w sprawie równości płci (GAP II) w dalszym ciągu podejmowane są działania na rzecz transformacyjnego podejścia do poprawy równouprawnienia płci. W pełni uznaje się kluczową rolę kobiet w łańcuchach wartości w sektorze rolno-spożywczym w zakresie zarządzania zasobami naturalnymi i zapewniania

⁶ https://www.consilium.europa.eu/media/24004/european-consensus-on-development-2-june-2017-clean_final.pdf

⁷ 11850/19.

bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego. Liczba umów uwzględniających kwestie płci wzrosła z 37 % w 2014 r. do 57 % w 2018 r.⁸

Na szczycie „One Planet” w 2017 r. UE zobowiązała się do przekazania 270 mln EUR na wsparcie odporności na zmianę klimatu oraz innowacji w rolnictwie na rzecz zrównoważonej transformacji rolnictwa. Przy wsparciu finansowym ze strony Francji Komisja rozpoczęła inicjatywę DeSIRA⁹ mającą na celu wzmocnienie powiązań między badaniami naukowymi i innowacjami w systemach żywnościowych odpornych na zmianę klimatu oraz gromadzenie dowodów naukowych na poparcie polityki w krajach o niskim i średnim dochodzie. DeSIRA wspiera projekty w zakresie badań naukowych i innowacji w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej oraz wzmacnia zdolności badawcze i zarządzanie w odniesieniu do kluczowych podmiotów krajowych, regionalnych i światowych. Inicjatywa opiera się na trzech głównych filarach: 1) badaniach naukowych i innowacjach w systemach rolniczych i żywnościowych; 2) infrastrukturze badawczej sprzyjającej innowacjom; oraz 3) wiedzy i dowodach wspierających kształtowanie polityki. Od 2018 r. przyjęto ponad 40 projektów w ponad 31 państwach, a sześć państw członkowskich¹⁰ przeznaczyło dodatkowe środki na rzecz inicjatywy DeSIRA w celu wzmocnienia synergii z ich dwustronnymi i wielostronnymi działaniami w zakresie badań i innowacji w dziedzinie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

W ramach partnerstwa UE-Afryka na rzecz badań naukowych i innowacji w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego oraz rolnictwa zrównoważonego wdrażany jest wspólnie uzgodniony plan działania UE-Afryka (2016–2020). Do końca 2020 r. z programu „Horyzont 2020” uruchomione zostanie finansowanie w wysokości 190 mln EUR za pośrednictwem systemu dotacji badawczych Unii Afrykańskiej oraz wspólnego systemu finansowania (LEAP-AGRI ERANet) z 10 państw członkowskich UE i 9 państw członkowskich Unii Afrykańskiej. Łącznie finansowanych jest blisko 100 projektów¹¹.

Dwa wydarzenia wzmocniły współpracę między Unią Afrykańską a UE. Podczas konferencji ministerialnej Unia Afrykańska–UE w 2019 r. uzgodniono 10 punktów działania, w tym utworzenie Panafrkańskiej Sieci Analizy Gospodarczej Polityki (PANAP), której celem jest wymiana wiedzy na temat analizy wpływu polityki w krajach subsaharyjskich. Dialog merytoryczny wysokiego szczebla Unia Afrykańska – UE w 2019 r. dotyczący technologii naukowych i innowacji ma na celu lepsze wykorzystanie wyników badań i przełożenie ich na produkty i procesy, które zwiększają produkcję wysokiej jakości żywności przy odpowiednich nakładach, przyczyniają się do wzrostu dochodów i wspierają rozwój obszarów wiejskich w obu regionach.

UE i jej państwa członkowskie poczyniły postępy we wzmacnianiu powiązań między małymi gospodarstwami rolnymi a małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP) oraz w ukierunkowywaniu ich inwestycji na tworzenie możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich, zwłaszcza dla młodzieży i kobiet. W 2018 r. przyjęto komunikat w sprawie Sojuszu Afryka–Europa na rzecz zrównoważonych inwestycji i tworzenia miejsc pracy¹², którego celem jest tworzenie miejsc pracy i promowanie zrównoważonego rozwoju

⁸ Badanie dotyczące osiągnięć UE w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego oraz zrównoważonego rolnictwa w latach 2014–2018, s. 27.

⁹ Rozwój inteligentnych innowacji poprzez badania w dziedzinie rolnictwa.

¹⁰ Francja, Niemcy, Włochy i Niderlandy przeznaczyły pewne środki pieniężne na rzecz inicjatywy DeSIRA za pośrednictwem swoich departamentów spraw zagranicznych lub agencji rozwoju; Hiszpania i Belgia zapewniły współfinansowanie rzeczowe, ale określone ilościowo, za pośrednictwem swoich agencji rozwoju.

¹¹ https://library.wur.nl/WebQuery/leap4fnssa-projects?q=*

¹² COM(2018) 643 final z 12.9.2018.

sprzyjającego włączeniu społecznemu. Powołano również grupę zadaniową ds. obszarów wiejskich w Afryce, której zadaniem jest wspieranie tworzenia miejsc pracy w rolnictwie i sektorze rolno-spożywczym. Głównymi narzędziami UE zachęcającymi do inwestowania w Afryce (w tym poprzez mobilizowanie innych źródeł finansowania na rzecz rozwoju rolnictwa) są Plan inwestycji zewnętrznych i fundusz powierniczy UE dla Afryki.

Jeżeli chodzi o koordynację wielostronną, Komisja i pięć państw członkowskich¹³ nadal pełni funkcję członków zarządu w światowej platformie darczyńców na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (GDPRD). W ramach tej platformy UE silnie zaangażowała się w prace światowej grupy roboczej darczyńców na rzecz gruntów. UE i 28 partnerów zobowiązało się do zwiększenia koordynacji i wymiany wiedzy na temat programów gospodarki gruntami i wspólnie wspiera rozwiązania w zakresie gruntów w procesach politycznych. W 2018 r. UE przyjęła program dotyczący gospodarki gruntami¹⁴, którego celem jest podniesienie poziomu inwestycji w grunty, aby zwiększyć wydajność rolnictwa i zrównoważony rozwój.

3. FINANSE I POSTĘP

Niniejsza sekcja zawiera przegląd wypłat UE i jej państw członkowskich na cele bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego oraz najnowszych postępów w realizacji priorytetów polityki.

Wypłaty¹⁵

Od 2012 r. całkowita oficjalna pomoc rozwojowa (ODA) UE i jej państw członkowskich na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego stale rosła, osiągając wartość 5 027 mln EUR w 2018 r., o 19,7 % wyższą niż w 2016 r. Kwota ta stanowiła 8,1 % całkowitych przepływów ODA w 2018 r., najwyższy poziom od 2012 r.

Z punktu widzenia kształtowania polityki od 2012 r. wypłaty na poziomie krajowym nadal stanowiły największą część ODA – w 2018 r. 66 %. Udział wypłat na szczeblu regionalnym był stabilny w 2018 r. w porównaniu z 2016 r., ale od 2012 r. ich wielkość wzrosła prawie trzykrotnie. W 2018 r., po niewielkim spadku w latach 2014 i 2016, wydatki na inicjatywy światowe i dostarczanie globalnych dóbr publicznych wzrosły do ponad 1 mld EUR.

W 2018 r. Afryka Subsaharyjska pozostała największym beneficjentem wsparcia na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego – otrzymała około połowy wszystkich wypłat. Łączny udział środków finansowych na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego przyznanych Ameryce Północnej i Środkowej oraz Ameryce Południowej od 2012 r. jest dość stabilny i waha się w granicach 6 %. Mimo że wsparcie na rzecz

¹³ Finlandia, Francja, Niemcy, Włochy, Niderlandy.

¹⁴ Załącznik 1 do rocznego programu działania na rok 2018, decyzja Komisji C(2018) 8063 final.

¹⁵ W UE i jej państwach członkowskich stosuje się różne metody sprawozdawczości. Przedstawione tu dane liczbowe odzwierciedlają wyłącznie specyficzną metodykę tego działania i nie uwzględniają przepływów pomocy humanitarnej. Dane obejmują instytucje Unii i jedynie dziesięć państw członkowskich, które odpowiadają za 91,2 % całkowitych przepływów ODA instytucji UE i 28 państw członkowskich w 2018 r. Szczegółową metodykę przedstawiono w dokumencie roboczym służb Komisji załączonym do niniejszego sprawozdania. Podobnie jak w przypadku poprzednich sprawozdań niniejsze czwarte sprawozdanie (wydane w 2020 r.) przedstawia najnowsze dostępne oficjalne dane liczbowe, w tym przypadku za rok 2018. Niniejsze sprawozdanie obejmuje również mniejsze projekty (poniżej 100 000 EUR), co prowadzi do zwiększenia liczby ujętych projektów. Nawet jednak bez tej zmiany metodyki w roku 2018 odnotowano wyraźny wzrost liczby projektów i wypłaconych kwot w porównaniu z rokiem 2016 – z 3 462 do 3 928. Te mniejsze projekty odpowiadały jednak jedynie za 2,4 % łącznych wypłat na bezpieczeństwo żywnościowe i żywieniowe w 2018 r.

bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego w państwach sąsiadujących wzrosło od 2012 r., nadal ma ono niewielki udział w łącznych wydatkach na bezpieczeństwo żywnościowe i żywieniowe (średnio 6,7 % rocznie).

W 2018 r. wsparciem objęto wiele działań, głównie w zakresie zrównoważonego rozwoju rolnictwa, wsparcia żywnościowego, rozwoju obszarów wiejskich, żywienia podstawowego i badań naukowych w dziedzinie rolnictwa, które odpowiadały za około połowy wszystkich środków finansowych¹⁶.

Tabela 1: Rozkład geograficzny wydatkowania pomocy UE i jej państw członkowskich na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego w latach 2012, 2014, 2016 i 2018. W mln EUR i jako udział procentowy¹⁷

Obszar geograficzny	2012	2012, w %	2014	2014, w %	2016	2016, w %	2018	2018, w %	Łącznie	Łącznie, w %
Afryka Subsaharyjska	1 440	42,8	1 650	45,1	2 242	53,4	2 463	49,0	7 795	48,0
Region Azji i Pacyfiku oraz Oceania	622	18,5	559	15,3	521	12,4	659	13,1	2 361	14,5
Bliski Wschód	12	0,3	54	1,5	40	0,9	64	1,3	169	1,0
Sąsiedztwo	98	2,9	273	7,4	312	7,4	405	8,0	1 088	6,7
Ameryka Północna, Środkowa i Południowa	232	6,9	225	6,2	285	6,8	289	5,8	1 031	6,3
Regionalny i nieokreślony	962	28,6	898	24,5	800	19,1	1 148	22,8	380	23,4
Wszystkie regiony	3 366	100	3 659	100	4 200	100	5 027	100,0	16 251	100

W tabeli 2 przedstawiono ogólny obraz pomocy na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego w świetle priorytetów polityki UE. Wyплаты na rzecz „odporności i środków utrzymania małych gospodarstw (rolnych)” (priorytet 1) stanowiły większą część całkowitych przepływów na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego. Wsparcie na rzecz „mechanizmów ochrony socjalnej w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego”(priorytet 4) nieznacznie spadło w porównaniu z 2016 r. UE i państwa członkowskie znacznie zwiększyły natomiast swoje wsparcie na rzecz budowania odporności na poziomie indywidualnym i krajowym (priorytety 1 i 6), przeznaczając 62 % wzrostu netto od 2016 r. Ogólnie rzecz biorąc, znaczny wzrost netto łącznych wypłat na

¹⁶ Sektory określone zgodnie z klasyfikacją sektorową OECD DAC.

¹⁷ Nazwy regionów są zgodne z klasyfikacją regionalną OECD DAC. Sąsiedztwo odnosi się do krajów partnerskich objętych europejską polityką sąsiedztwa (EPS) oraz kilku innych krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących. Liczby podane w tabelach 1 i 2 zostały zaokrąglone.

bezpieczeństwo żywnościowe i żywieniowe w 2018 r. wynikał z faktu, że wdrożono więcej programów i że średnie wsparcie było wyższe.

Wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt oraz promowanie równouprawnienia płci to kwestie coraz częściej włączane do programów na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego. Tabela 2 pokazuje, że cel ten odpowiadał za znaczną część (64 %) całkowitego wsparcia na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego w 2018 r. (wzrost z 53 % w 2016 r.). Podobną tendencję zaobserwowano w odniesieniu do celów środowiskowych – 51 % wypłat związanych z bezpieczeństwem żywnościowym i żywieniowym dotyczyło przystosowania się do zmiany klimatu lub łagodzenia zmiany klimatu. Inwestycje w badania w sektorach związanych z bezpieczeństwem żywnościowym i żywieniowym pozostały stosunkowo stabilne: 10 % w 2018 r. w porównaniu z 12 % w 2016 r. Ponadto inicjatywy na rzecz rozwoju bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego w 2018 r. przyniosły korzyści większej liczbie partnerów (130 państw będących beneficjentami).

Tabela 2: Postępy w świetle priorytetów polityki¹⁸

Kryteria wydajności	Liczba programów				Otrzymane wsparcie, w mln EUR				Liczba państw				
	2012	2014	2016	2018	2012	2014	2016	2018	2012	2014	2016	2018	
1. Poprawa odporności i środków utrzymania małych gospodarstw (rolnych)	1 560	1 822	1 863	4 471	2 022	2 137	2 120	2 377	108	103	108	126	
2. Wsparcie skutecznego zarządzania	410	588	632	1 160	395	535	698	802	84	92	87	97	
3. Wsparcie rolnictwa regionalnego oraz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego	98	188	228	333	151	191	226	409					
4. Wzmocnienie mechanizmów ochrony socjalnej w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego	94	102	123	124	209	133	254	238	40	40	44	48	
5. Poprawa jakości żywienia	278	341	455	935	467	504	638	683	63	64	71	92	
6. Poprawa koordynacji działań podmiotów w dziedzinach pomocy humanitarnej i rozwoju w celu zwiększenia odporności	63	148	161	423	122	159	265	517	18	37	37	70	
Łącznie	2 503	3 189	3 462	7 446	3 366	3 659	4 200	5 027			114	130	
W tym:													
Programy badawcze	149	154	463	1 189	(16 %)	379	300	493	491	(10 %)	69	92	(71 %)
Programy uwzględniające płeć			1 879	4 251	(57 %)			2 404	3 382	(67 %)	97	114	(88 %)
<i>Główny cel</i>			155	575	(8 %)			171	168	(3 %)	51	77	(59 %)
<i>Znaczący cel</i>			1 724	3 676	49 %			2 233	3 214	(64 %)	97	113	(87 %)
Programy dotyczące przystosowania się do zmiany klimatu			1 344	2 976	(40 %)			1 826	2 407	(48 %)	95	116	(89 %)
<i>Główny cel</i>			308	691	(9 %)			342	381	(8 %)	67	93	(72 %)
<i>Znaczący cel</i>			1 036	2 285	(31 %)			1 484	2 026	(40 %)	91	100	(77 %)

¹⁸ Dane obejmują UE i jedynie dziesięć państw członkowskich. Szczegółową metodykę przedstawiono w dokumencie roboczym służb Komisji załączonym do niniejszego sprawozdania.

Programy dotyczące łagodzenia zmiany klimatu			598	1 315	(18 %)			693	946	(19 %)			89	108	(83 %)
<i>Główny cel</i>			82	192	(3 %)			75	85	(2 %)			40	56	(43 %)
<i>Znaczący cel</i>			516	1 123	(15 %)			618	861	(17 %)			86	105	(81 %)

Postępy w realizacji priorytetów polityki

Niniejsza sekcja zawiera przegląd działań podjętych w celu wsparcia sześciu priorytetów polityki w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego. Bardziej szczegółowe informacje i konkretne przykłady znajdują się w załączonym dokumencie roboczym służb Komisji.

Priorytety polityki 1 i 6 „poprawa odporności i środków utrzymania małych gospodarstw (rolnych)” oraz „poprawa koordynacji działań podmiotów w dziedzinach pomocy humanitarnej i rozwoju w celu zwiększenia odporności” pozostają najważniejszą częścią działań UE i jej państw członkowskich w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju. Wsparcie to w coraz większym stopniu dotyczy podstawowej dynamiki społeczno-gospodarczej, środowiskowej i bezpieczeństwa w zrównoważonych, odpornych i zdrowych systemach żywnościowych. Opracowanie takich systemów żywnościowych powinno wzmocnić zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, a także zapobiegać kryzysom żywnościowym. UE zwiększyła swoje wsparcie dla Globalnej Sieci na rzecz Przeciwdziałania Kryzysom Żywnościowym, która odgrywa kluczową rolę w przekształcaniu systemów rolno-spożywczych, koncentrując się na informacjach opartych na konsensusie, pozyskanych inwestycjach strategicznych oraz skoordynowanych i zintegrowanych działaniach w ramach powiązania między aspektami humanitarnymi, rozwojowymi i pokojowymi.

Priorytety polityki 2 i 3: UE i jej państwa członkowskie zainwestowały w *gospodarkę gruntami* w około 40 państwach i znacznie zwiększyły *odpowiedzialne inwestycje w przedsiębiorstwa rolnicze*, w szczególności poprzez łączenie inicjatyw na rzecz zrównoważonych łańcuchów wartości w sektorze rolno-spożywczym. UE rozwinęła również zrównoważone rybołówstwo i akwakulturę, zwracając szczególną uwagę na rybołówstwo łodziowe ze względu na jego potencjał w zakresie zapewniania korzyści gospodarczych i społecznych, zwłaszcza dla kobiet. Ponadto UE i jej państwa członkowskie zwiększyły swoje wsparcie dla ogólnego zarządzania i struktury badań naukowych i innowacji w dziedzinie rolnictwa oraz znacznie zwiększyły krajowe zdolności badawcze w zakresie innowacji w ramach krajowych systemów wiedzy i innowacji w dziedzinie rolnictwa.

Priorytet polityki 4: Wsparcie UE dla *mechanizmów ochrony socjalnej* pozostało na tym samym poziomie – 237 mln EUR w 2018 r. UE opracowała pakiet wytycznych obejmujący zasady przewodnie, doświadczenia i wnioski oraz obiecujące praktyki w celu wsparcia programów ochrony socjalnej w sytuacjach wstrząsów i przedłużających się kryzysów¹⁹.

W ramach **priorytetu politycznego 5** UE już w 2019 r. (rok przed planowanym terminem) wywiązała się ze swojego zobowiązania do zainwestowania 3,5 mld EUR w *żywienie* do 2020 r. i zwiększyła starania o zbadanie wpływu tej pomocy na zapobieganie zahamowaniu wzrostu. UE i jej państwa członkowskie w dalszym ciągu wzmacniają globalne mechanizmy zarządzania i rozliczalności oraz zajmują się różnymi formami niedożywienia w ramach swoich programów wsparcia, aby do 2025 r. osiągnąć globalny cel w zakresie ograniczenia zjawiska zahamowania wzrostu.

Tabela 3: Przykłady projektów o zauważalnych rezultatach

Priorytet polityki 1	Niderlandy wspierają „Projet d'Appui à la Production Agricole au Burundi (PAPAB)”, stosując podejście PIP (<i>Plan Intégré Paysan</i>). W oparciu o biznesplan dla gospodarstw rolnych drobni producenci żywności mogą lepiej
-----------------------------	---

¹⁹ <https://europa.eu/capacity4dev/sp-nexus/documents>

	<p>inwestować w zarządzanie żyznością gleby, odporność systemu rolniczego, a tym samym zwiększone bezpieczeństwo żywnościowe. Dzięki temu podejściu 37 400 gospodarstw domowych wyraźnie zwiększyło swoją wydajność i dochody, a 18 700 hektarów gruntów rolnych jest zarządzanych w sposób bardziej zrównoważony. Inny niderlandzki program „Geodane dotyczące rolnictwa i zasobów wodnych (G4AW)” wykorzystuje dane satelitarne do poprawy bezpieczeństwa żywnościowego. Celem programu, w ramach którego realizuje się 23 projekty w 14 państwach, jest dotarcie do 4,5 mln małych gospodarstw rolnych do 2022 r.</p> <p>W 2018 r. Irlandia wprowadziła na rynek 13 nowych i ulepszonych odmian roślin strączkowych, zbóż, korzeni i bulw w Malawi, w tym biologicznie wzbogaconą fasolę z dodatkiem żelaza i cynku oraz słodkie ziemniaki o pomarańczowym miąższu bogate w witaminę A.</p>
Priorytet polityki 2	Finlandia realizuje projekt „Odpowiedzialna i innowacyjna gospodarka gruntami” w Etiopii w celu opracowania krajowego systemu informacji o gruntach wiejskich, który obsługuje wszystkie dane z rejestrów gruntów i dotyczące czynności związanych z gruntami (dziedziczenie, rozwód, darowizna itp.). Do 2019 r. zarejestrowano 14,5 mln działek.
Priorytet polityki 3	Niemcy sfinansowały regionalny projekt „Techniczne kształcenie i szkolenie zawodowe kobiet w dziedzinie rolnictwa” wspierający rozwój umiejętności kobiet w sektorze rolnictwa. Projekt ten realizowały wraz z Agencją ds. Rozwoju Unii Afrykańskiej (AUDA-NEPAD) w sześciu państwach: w Beninie, Burkinie Faso, Ghanie, Kenii, Malawi i Togo.
Priorytet polityki 4	Wsparcie Zjednoczonego Królestwa ²⁰ na rzecz systemów ochrony socjalnej w 23 krajach rozwijających się pomogło osobom ubogim i narażonym w zdobywaniu bardziej produktywnych i odpornych środków utrzymania. Ponadto dzięki temu wsparciu instytucje rządowe mogły zbudować systemy odporne na sytuacje kryzysowe, w tym poprzez programy zapewniające przekazy pieniężne w państwach takich jak Kenia i Etiopia. W obliczu problemów wynikających z ekstremalnych zdarzeń pogodowych takich jak susze i powodzie programy te pomogły ludziom zabezpieczyć wystarczającą ilość pożywienia, co ograniczyło głód i ryzyko klęski głodu.
Priorytet polityki 5	Prowadzony przez Włochy projekt „SA.NI – Bezpieczeństwo żywnościowe, żywienie i higiena społeczności mieszkających w okolicy równika w Sudanie Południowym” zapewnił dostęp do wody 1 550 osobom, a w ramach projektu „Safe Water Champion” zapewniono szkolenia 450 kobietom oraz świadczenia prenatalne 5 000 kobietom ciężarnym lub karmiącym piersią.
Priorytet polityki 6	UE sfinansowała projekt „Szybkie profilowanie miast w celu wczesnej odbudowy w Jemenie”, aby w lepszy sposób ukierunkować i koordynować inwestycje w pomoc humanitarną, odbudowę i rozwój oraz wzmocnić odporność zainteresowanych stron i społeczności dotkniętych konfliktem w wybranych miastach.

²⁰ W okresie objętym przeglądem w ramach niniejszego sprawozdania Zjednoczone Królestwo było członkiem Unii Europejskiej.

Wspólne programowanie

UE i jej państwa członkowskie poczyniły istotne postępy we wspólnym programowaniu. Takie podejście przyjęto w 23 państwach i rozpoczęto jego wdrażanie. Aby wesprzeć ten proces, UE opracowała nowe wytyczne w zakresie wspólnego programowania dla państw dotkniętych konfliktem i niestabilnych oraz dla państw na bardziej zaawansowanym poziomie rozwoju i krajów o średnich dochodach²¹. W grudniu 2018 r. w Kambodży i w listopadzie 2019 r. w Ugandzie zorganizowano dwa ogólnoswiatowe wydarzenia na rzecz wzajemnego uczenia się. W obu wydarzeniach udział wzięło wielu różnych przedstawicieli z krajów partnerskich, UE i 16 państw członkowskich, którzy określili praktyczne kroki i narzędzia w celu sformalizowania połączonych podejść oraz zwiększenia wpływu UE, jej istotności i widoczności na poziomie poszczególnych państw.

Ramka 1: Wspólne programowanie UE w Boliwii

Boliwia była jednym z pierwszych państw, które nawiązały współpracę w ramach wspólnego programowania z UE, ośmioma państwami członkowskimi i Szwajcarią. Wspólna strategia unijna na lata 2017–2020 jest dostosowana do boliwijskiego patriotycznego planu działań do 2025 r. oraz do planu rozwoju społeczno-gospodarczego na lata 2016–2020. Wspólne programowanie przyczyniło się do ściślejszej współpracy i koordynacji w wielu sektorach w grupie UE+. W przypadku bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego wykazało również, że regularny dialog i wspólne działania stanowią kluczowe zachęty dla partnerów UE nie tylko do wspólnego programowania, ale również do wspólnego wdrażania.

Ramka 2: Wspólne programowanie UE na Madagaskarze

W 2018 r. UE, Niemcy i Francja rozpoczęły proces wspólnego programowania i opracowały wspólną analizę. Po wyborach prezydenckich w styczniu 2019 r., które doprowadziły do pierwszej politycznej zmiany władzy w państwie, rząd Madagaskaru opracował awaryjny plan dla Madagaskaru na lata 2019–2023, który miał określać strategię w zakresie wspólnego programowania planowanego na rok 2020. Partnerzy UE w coraz większym zakresie wdrażają wspólne programy i projekty w różnych sektorach. Ta szeroko zakrojona współpraca przyczyniła się do poprawy synchronizacji i komplementarności działań, w tym w zakresie wsparcia na rzecz społeczeństwa obywatelskiego. W przypadku bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego kultura oparta na zasadzie lepszej współpracy wyraźnie przyspieszyła postępy we wspólnym wdrażaniu i umożliwiła zorganizowany dialog merytoryczny z rządem w ramach poszczególnych platform koordynacji.

4. PRZEDSTAWIANIE WYNIKÓW

Przedstawianie standardowych zagregowanych wskaźników, które wskazują oddziaływanie w terenie, jest utrudnione z uwagi na wiele czynników, takich jak wielowymiarowy charakter kwestii związanych z bezpieczeństwem żywnościowym i żywieniowym, różnorodność projektów, różne systemy i kanały wdrażania, szczególne cele polityk na rzecz rozwoju oraz indywidualne praktyki państw członkowskich w zakresie gromadzenia danych statystycznych. UE i jej państwa członkowskie intensyfikują jednak swoje działania na rzecz

²¹ <https://europa.eu/capacity4dev/joint-programming/highlights?page=1>

ujednoczenia sprawozdawczości na potrzeby Eurostatu i realizacji celów zrównoważonego rozwoju²².

W tabeli 4 przedstawiono dane liczbowe dotyczące wyników w zakresie kilku wybranych kwestii, tj. pomocy dla osób dotkniętych brakiem bezpieczeństwa żywnościowego, żywienia, zrównoważonego zarządzania ekosystemami rolnymi i pastwiskowymi oraz wsparcia dla małych gospodarstw (rolnych) w celu zwiększenia zrównoważonej produkcji oraz poprawy dostępu do rynków, gruntów i finansowania. Wszelkich porównań należy jednak dokonywać ostrożnie, ponieważ metody obliczeń mogą różnić się w zależności od państwa, a w tabeli nie przedstawiono pełnego obrazu działań w każdym obszarze, lecz jedynie te elementy, które zmierzono za pomocą dostępnych narzędzi.

Tabela 4: Wyniki i wpływ w terenie

Austria	W latach 2017–2018 środki sfinansowane przez austriacką Agencję ds. Rozwoju, które opracowano w celu zwiększenia zrównoważonej produkcji rolnej lub poprawy dostępu do gruntów i innych zasobów naturalnych, usług finansowych lub rynków, otrzymało 1 327 983 rolników z małych gospodarstw rolnych. 399 217 z tych rolników dotkniętych było brakiem bezpieczeństwa żywnościowego
Komisja Europejska (lata 2013–2018)	Z programów związanych z żywnością skorzystało 17 787 000 kobiet w wieku rozrodczym i dzieci w wieku poniżej pięciu lat, z których 1 381 000 było dotkniętych brakiem bezpieczeństwa żywnościowego (2018 r.); 26 197 000 osób dotkniętych brakiem bezpieczeństwa żywnościowego otrzymało wsparcie UE; na 4 152 000 ha wprowadzono praktyki w zakresie zrównoważonego gospodarowania gruntami; ze środków wspieranych z UE, mających na celu zwiększenie zrównoważonej produkcji, dostępu do rynków lub bezpieczeństwa w zakresie gruntów skorzystało 6 985 000 małych gospodarstw, z czego 828 000 było dotkniętych brakiem bezpieczeństwa żywnościowego (2018 r.).
Finlandia	W latach 2015–2017 w ramach projektów dwustronnych i projektów społeczeństwa obywatelskiego zapewniono wsparcie około 3 106 000 rolnikom, z czego 41 % stanowiły kobiety. Celem wsparcia było zwiększenie zrównoważonej produkcji przez tych rolników, ich dostępu do rynków lub bezpieczeństwa w zakresie gruntów. W ramach współpracy z sektorem prywatnym wsparcia udzielono ponad 2 200 000 rolnikom. 120 000 rodzinom zabezpieczono prawo własności gruntów – małżeństwa otrzymały certyfikaty własności w odniesieniu do 64 % gruntów, a same kobiety – w odniesieniu do 19 % gruntów. Ponadto 3 245 400 ha lasów objęto polityką zrównoważonego wykorzystania w ramach działań dwustronnych oraz współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i sektorem prywatnym.

²² W ramach inicjatywy *Global Compact* i Globalnej Inicjatywy Sprawozdawczej ONZ.

Francja	<p>W latach 2016–2018 9 086 289 gospodarstw rodzinnych otrzymało wsparcie w ramach projektów finansowanych przez francuską Agencję ds. Rozwoju (AFD), których celem było zwiększenie konkurencyjności tych gospodarstw, dostosowanie ich praktyk rolniczych do zmiany klimatu oraz ułatwienie im dostępu do gruntów i usług finansowych.</p> <p>57 621 000 ha gruntów objęto programami na rzecz ochrony lub przywrócenia bioróżnorodności lub zrównoważonego zarządzania bioróżnorodnością (lata 2016–2018). W latach 2017–2019 z programu wsparcia żywnościowego prowadzonego przez Ministerstwo Spraw Europejskich i Zagranicznych skorzystało 5,4 mln osób dotkniętych brakiem bezpieczeństwa żywnościowego.</p>
Niemcy	<p>178 600 kobiet w wieku rozrodczym i 67 400 dzieci w wieku poniżej dwóch lat skorzystało z globalnego programu na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego i lepszego żywienia prowadzonego przez federalne Ministerstwo Współpracy Gospodarczej i Rozwoju Gospodarczego (BZM) (w ramach niemieckiej inicjatywy „JEDEN ŚWIAT – bez głodu”), który istotnie poprawił ich żywienie w 2018 r. Z wdrażanych przez niemiecki rząd środków na rzecz poprawy bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego skorzystało co najmniej 16 000 000 osób dotkniętych brakiem bezpieczeństwa żywnościowego²³.</p>
Niderlandy (2019 r.)	<p>20 100 000 osób niedożywionych otrzymało pomoc, w tym około 15 300 000 odniosło wyraźną korzyść dzięki zwiększeniu ilości przyjmowanego pokarmu;</p> <p>wsparcie otrzymało 19 200 000 małych gospodarstw rodzinnych, z czego 6 600 000 zwiększyło swoją produktywność lub dochód, a 5 600 000 uzyskało (również) lepszy dostęp do rynków;</p> <p>poprawiono jakość 673 000 ha gruntów rolnych, z czego na 612 000 ha przyjęto praktyki wydajniejsze ekologicznie, a 118 000 ha stało się bardziej odporne na sytuacje kryzysowe i nagłe; 113 000 rolników uzyskało zabezpieczone prawo własności gruntów.</p>
Zjednoczone Królestwo	<p>Ze środków związanych z żywieniem skorzystało 60 300 000 dzieci w wieku poniżej pięciu lat, kobiet (w wieku rozrodczym) i dorastających dziewcząt (kwiecień 2015 r. – marzec 2019 r.). W latach 2018–2019 Departament Rozwoju Gospodarczego (DFID) prowadził 49 programów na rzecz rolnictwa komercyjnego, z których skorzystało ponad 22 mln rolników i w ramach których utrzymano lub utworzono ponad 140 000 miejsc pracy.</p>

²³ Liczba ta dotyczy wyłącznie projektów współpracy technicznej (wdrażanych przez niemiecką Agencję Współpracy Międzynarodowej (GIZ)). W liczbie tej nie uwzględniono danych dotyczących wyników innych projektów (projektów współpracy finansowej, projektów wielostronnych) z uwagi na nakładanie się grup docelowych.

5. UKIERUNKOWANIE TEMATYCZNE

Zgodnie z wnioskiem Rady przekazanym w 2018 r. w niniejszym sprawozdaniu poświęcono więcej uwagi dwóm konkretnym dziedzinom: wzmocnieniu pozycji kobiet i rozwojowi obszarów wiejskich.

Wzmocnienie pozycji kobiet w kontekście bezpieczeństwa żywnościowego i żywienia

Udział środków na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego, w których uwzględniono aspekt równości płci, wzrósł z 37 % w 2014 r. do 57 % w 2018 r., co odzwierciedla zobowiązanie UE do przyjęcia transformacyjnego podejścia uwzględniającego problematykę płci. Środki UE i państw członkowskich przyczyniają się do coraz większej poprawy dostępu kobiet do zasobów produkcyjnych i możliwości w zakresie zatrudnienia oraz do pobudzenia zmian w zachowaniach, np. wspólnego podejmowania decyzji w gospodarstwach domowych na obszarach rolnych, a także do zapewnienia kobietom platform, na których mogą one bronić swoich praw.

W ramach finansowanego przez **Niderlandy** programu LANDac, który wdrażany jest w Kenii, Mozambiku, Malawi i Senegalu, wspiera się dostęp kobiet do gruntów rolnych poprzez angażowanie ich w proces gromadzenia danych i w dyskusje dotyczące gospodarowania gruntami. W Malawi UE wzmacnia systemy gospodarowania gruntami na rzecz rolników z małych gospodarstw rolnych poprzez szkolenie miejscowych urzędników w zakresie praw kobiet do gruntów oraz poprzez Forum Praw Kobiet do Gruntów, czego celem jest wzmocnienie umiejętności przywódczych kobiet. **Włochy** zwiększyły zaangażowanie kobiet w łańcuchach wartości w Mozambiku i rozszerzyły świadczone na poziomie społeczności lokalnych usługi w zakresie żywienia matek i dzieci w Afganistanie. W Mali **UE i Niemcy** ułatwiły dostęp kobiet do nawadnianych gruntów, co poprawiło ich dostęp do zróżnicowanej i zdrowej diety.

UE i jej państwa członkowskie coraz wyraźniej nawołują do przyjęcia transformacyjnego podejścia uwzględniającego problematykę płci w dialogach merytorycznych z krajami partnerskimi. UE i jej państwa członkowskie przyczyniły się przykładowo do przeprowadzenia wspólnej analizy dotyczącej płci, dążąc do nawiązania partnerstw w różnych sektorach na Madagaskarze, oraz zintensyfikowały koordynację między partnerami UE na rzecz uwzględniającego problematykę płci przekazu dotyczącego przemocy wobec kobiet w Kolumbii.

Jednym z tematycznych dokumentów informacyjnych UE, w którym określono podejście do gospodarowania gruntami, żywienia i rozwoju łańcuchów wartości z uwzględnieniem aspektu płci, jest dokument pt. „Closing the gender gap through agri-food value chain development” (Zmniejszenie różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn poprzez rozwój rolno-spożywczych łańcuchów wartości), uzupełniający unijną analizę łańcuchów wartości, którą przeprowadzono na potrzeby opracowania metodyki rozwoju (VCA4D), aby ocenić wpływ poszczególnych łańcuchów wartości na rozwój społeczny, w tym na równouprawnienie płci. W Kambodży w ramach narzędzia VCA4D poruszono kwestię udziału kobiet w działalności w zakresie akwakultury w półintensywnych i małoklatkowych systemach produkcji oraz ich niedostatecznej reprezentacji w procesie podejmowania decyzji w ramach polityki rybołówstwa.

Tworzenie miejsc pracy na obszarach rolnych

Zgodnie z komunikatem w sprawie nowego sojuszu Afryka–Europa na rzecz zrównoważonych inwestycji i tworzenia miejsc pracy z 2018 r.²⁴ UE i jej afrykańscy partnerzy opracowują obecnie pakty na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, koncentrując swoje wspólne działania na łańcuchach wartości, które mają największy potencjał w zakresie tworzenia miejsc pracy. W razie potrzeby pakty na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia łączy się z innymi międzynarodowymi inicjatywami, takimi jak inicjatywa G20 na rzecz zatrudnienia ludzi młodych z obszarów wiejskich²⁵.

Przykładowo w lipcu 2019 r. UE opracowała wspólny pakt na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia²⁶ z rządem Ugandy, aby zachęcić do dostosowania działań do najważniejszych priorytetów unijnych określonych we współpracy z państwami członkowskimi, partnerskimi instytucjami finansowymi i innymi podmiotami, a także poprzez dialog z rządem i sektorem prywatnym. Celem paktu na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia jest wspieranie łańcuchów wartości w leśnictwie i rolnictwie, umożliwiającym tworzenie miejsc pracy, wprowadzanie innowacji, udział kobiet i osób młodych w procesie produkcji, łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do tej zmiany oraz komplementarność z innymi programami.

Działania na rzecz pobudzenia inwestycji i tworzenia miejsc pracy finansowane z UE obejmują inicjatywę AgriFI, w ramach której promuje się inwestycje w małe gospodarstwa rolne, mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (MMSP) poprzez finansowanie mieszane. Aby wesprzeć rozwój rolniczych łańcuchów wartości, UE korzysta z możliwości oferowanych przez lokalne, regionalne i globalne rynki oraz stosuje metodykę VCA4D, aby ocenić wpływ łańcuchów wartości na tworzenie miejsc pracy, np. w Zambii (jaja i akwakultura), Hondurasie (kawa), Sierra Leone (olej palmowy), Tanzanii (kawa), Gwinei Bissau (mango i limonka), Burundi (banany) i Beninie (ananas)²⁷.

Ramka 3: Tworzenie miejsc pracy w łańcuchach wartości w Sierra Leone

Niemcy wspierają III program na rzecz promocji zatrudnienia, którego celem jest zwiększenie liczby miejsc pracy w łańcuchach wartości kakao, kawy, ryżu i warzyw. Program zakłada współpracę z MMSP i młodzieżą w celu poprawy ich umiejętności oraz obejmuje solidne elementy mentoringu i coachingu w celu promowania samozatrudnienia i pracy zarobkowej. W latach 2016–2019 w ramach programu udzielono wsparcia 1 200 przedsiębiorstwom i wyszkolono 36 000 osób młodych, tworząc ponad 9 000 nowych miejsc pracy i możliwości samozatrudnienia. Do 2019 r. z programu skorzystało ponad 250 000 osób.

²⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-africa-europe-jobs-alliance-communication-643_en.pdf

²⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/23551/2017-g20-rural-youth-employment-en.pdf>

²⁶ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/68138/eu-jobs-and-growth-compact-uganda-supporting-job-creation-and-economic-growth_tk

²⁷ Badania VCA, lata 2016–2020: <https://europa.eu/capacity4dev/value-chain-analysis-for-development-vca4d->

Ramka 4: Współpraca z krajami partnerskimi na rzecz pobudzenia tworzenia miejsc pracy oraz osiągnięcia stanu pokoju, bezpieczeństwa i rozwoju w Sahelu

W regionie Sahelu i jeziora Czad w latach 2018–2019 dzięki kryzysowemu funduszowi powierniczemu UE dla Afryki utworzono ponad 27 500 miejsc pracy, udzielono pomocy 129 000 osób w rozwinięciu działalności zarobkowej oraz umożliwiono 50 000 osób skorzystanie z możliwości szkolenia zawodowego lub rozwoju umiejętności. Wsparcie UE ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia udziału osób młodych w gospodarce, co przyczynia się do realizacji działań na rzecz stabilizacji w regionie w ramach kryzysowego funduszu powierniczego UE dla Afryki. Z inicjatyw na rzecz tworzenia miejsc pracy i staży, szkolenia zawodowego lub wsparcia w zakresie rozwoju umiejętności skorzystało około 700 000 osób młodych.

Ramka 5: Zwiększenie zrównoważonego rozwoju sektora rolnictwa, zatrudnienia i bezpieczeństwa żywnościowego w Malawi

UE i Niemcy wspierają program KULIMA na rzecz zwiększenia dochodów i zatrudnienia na obszarach wiejskich w Malawi (MIERA), którego celem jest zwiększenie możliwości zarobku i zatrudnienia dla rolników z małych gospodarstw i MMŚP w wielu łańcuchach wartości (maniok, orzeszki ziemne, soja i słonecznik). Od 2017 r. ponad 23 000 rolników z małych gospodarstw wzięło udział w szkoleniach z zakresu ekonomiki rolnej, agrobiznesu i marketingu. Ponadto podpisano 300 umów o usługi marketingowe i kontraktację między przodującymi przedsiębiorstwami a organizacjami rolników. Rolnicy zwiększyli swoje dochody o 20 % oraz utworzono 900 miejsc pracy.

6. WNIOSEK

UE i jej państwa członkowskie przyjęły wszechstronne podejście do wspierania polityk i programów krajów partnerskich. W ramach wspólnych działań skupiono się na wzmocnieniu odporności najbardziej narażonych osób na kryzysy żywnościowe, zwiększeniu poziomu odpowiedzialnych inwestycji w zrównoważone systemy żywnościowe, poprawie wyników w zakresie żywienia, pobudzaniu innowacyjności oraz promowaniu równouprawnienia płci i wzmocnieniu pozycji kobiet. Doświadczenia przedstawione w niniejszym sprawozdaniu i w towarzyszącym dokumencie roboczym służb Komisji wskazują, jak ważne jest:

- 1. Przyjęcie wszechstronnego podejścia do zrównoważonych systemów żywnościowych, które sprzyjają włączeniu społecznemu oraz zapewniają wszystkim bezpieczną i pożywną żywność oraz zdrowe żywienie.** Oznacza to skupianie się na systemach żywnościowych jako całości – od zrównoważonej produkcji do konsumpcji, przetwarzania, handlu i marketingu – oraz osiągnięcie równowagi między czynnikami klimatycznymi, zdrowotnymi, środowiskowymi, gospodarczymi i społecznymi. Podejście to obejmuje kwestię równouprawnienia płci zgodnie z drugim unijnym planem działania w sprawie równości płci (GAP II). Uwzględniono w nim również istotną rolę rybołówstwa i akwakultury w kontekście bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego, co wymaga lepszego zarządzania sektorem morskim zgodnie z przepisami w zakresie dostępu do stad ryb oraz zasobów lądowych i wodnych, a także skupiono się w szczególności na wynikających z tego korzyściach dla rybołówstwa łodziowego i małych gospodarstw rybackich.

2. **Wspieranie Globalnej Sieci na rzecz Przeciwdziałania Kryzysom Żywnościowym, która jest kluczowym podmiotem przyczyniającym się do rozwoju zrównoważonych systemów żywnościowych w ramach powiązania między aspektami humanitarnymi, rozwojowymi i pokojowymi.** Tego rodzaju wsparcie udzielane przez UE i jej państwa członkowskie obejmuje wspólną analizę, strategiczne inwestycje i skoordynowane działania na szczeblu krajowym, regionalnym i światowym. UE i jej państwa członkowskie powinny w dalszym ciągu podejmować działania w celu zarówno zaspokojenia podstawowych potrzeb, jak i rozwiązania kwestii podstawowych czynników społeczno-gospodarczych, środowiskowych i pokojowych, aby zapobiec nawracającym kryzysom żywnościowym.
3. **Nadanie priorytetu podejściu do bezpieczeństwa żywnościowego i żywienia oraz rolnictwa zrównoważonego, które obejmuje wiele zainteresowanych stron, aby przyspieszyć postępy w zakresie realizacji Agendy 2030.** Podejście to obejmuje w szczególności światowe, regionalne, krajowe i lokalne mechanizmy zarządzania. W ramach strategii należy wzmocnić partnerstwa z systemem ONZ (w tym z agencjami ONZ z siedzibą w Rzymie i z Komitetem ds. Światowego Bezpieczeństwa Żywnościowego), organizacjami badawczymi, światowymi platformami obejmującymi wiele zainteresowanych stron, sektorem prywatnym i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby opracować i stosować ogólnoswiatowe normy.
4. **Wzmocnienie systemów badań naukowych i innowacji w dziedzinie rolnictwa na szczeblu krajowym, regionalnym i światowym w celu promowania odporności na zmiany klimatu.** UE i jej państwa członkowskie powinny w dalszym ciągu wspierać instytucjonalne struktury zarządzania oraz zdolności regionalnych i krajowych organizacji, które prowadzą badania naukowe w dziedzinie rolnictwa, a także pobudzać zrównoważoną innowacyjność poprzez partnerstwa z wieloma zainteresowanymi stronami, np. w ramach inicjatywy DeSIRA.
5. **Zwiększanie odpowiedzialnych inwestycji publicznych i prywatnych w zrównoważone rolnictwo, rybołówstwo i przedsiębiorstwa rolne, w tym poprzez łączenie różnych form wsparcia na rzecz małych gospodarstw rolnych i rybackich oraz MMŚP.** UE i jej państwa członkowskie powinny zapewnić, aby oddziaływanie rozwoju gospodarczego, środowiskowego i społecznego pozostało najważniejszym priorytetem w zakresie wsparcia dla inwestycji prywatnych w przedsiębiorstwa rolne, w tym poprzez dalsze inwestowanie w zrównoważone łańcuchy wartości, które uwzględniają kwestię płci i sprzyjają włączeniu społecznemu.
6. **Wspieranie lokalnego i regionalnego obrotu oraz przyspieszanie handlu w sektorze rolnym między poszczególnymi regionami i w ramach tych regionów.** UE i jej państwa członkowskie powinny w dalszym ciągu wspierać realizację umów, np. w sprawie Afrykańskiej Kontynentalnej Strefy Wolnego Handlu, które promują integrację regionalną, a także mogą przyczynić się do tworzenia nowych rynków i nowych godnych miejsc pracy, zwiększyć konkurencyjność oraz ograniczyć zależność od przywozu żywności.
7. **Promowanie rolnictwa wrażliwego na zmiany klimatu, w tym agroekologii, przy uwzględnieniu istotnej roli, jaką odgrywa rolnictwo zrównoważone w przystosowaniu się do zmiany klimatu i jej łagodzeniu, co określono we**

wspólnych działaniach Koronivii w dziedzinie rolnictwa²⁸ i podkreślono w innych odnośnych zobowiązaniach. W tym kontekście UE i jej państwa członkowskie powinny wesprzeć kraje rozwijające się w zapewnieniu ich ustalonych na poziomie krajowym wkładów.

- 8. Rozwiązanie problemu niedożywienia w każdej jego postaci przy dalszym ukierunkowaniu na najbardziej narażone grupy ludności.** UE powinna w dalszym ciągu oceniać swój udział w ograniczeniu zahamowania wzrostu i przedstawiać informacje na ten temat, jednocześnie dążąc do rozwiązania problemu wszystkich form niedożywienia, z którymi mierzą się osoby narażone. Programy w zakresie żywienia powinny również przyczyniać się do zrównoważonej transformacji systemów żywnościowych.

Uwagi te można również wykorzystać w ramach przygotowań do szczytu w sprawie żywienia na rzecz wzrostu i szczytu ONZ w sprawie systemów żywnościowych w 2021 r.

COVID-19 a bezpieczeństwo żywnościowe

W chwili ukończenia niniejszego sprawozdania pandemia COVID-19 w dalszym ciągu się rozwijała. Pełen wpływ pandemii COVID-19 i kryzysu społeczno-gospodarczego, jaki wywołała, na bezpieczeństwo żywnościowe i żywieniowe jest w dalszym ciągu w dużej mierze nieznanym, jeżeli chodzi o dotkliwość ograniczeń w przemieszczaniu się i efekt oddziaływania na warunki życia na obszarach wiejskich. Wstępne oszacowania wskazują, że wpływ ten może być znaczny, ponieważ wiele milionów ludzi utraciło swoje dochody, a jednocześnie musiało zmierzyć się ze wzrostem cen lokalnej i przywożonej żywności z uwagi na względy logistyczne, a w niektórych przypadkach na ograniczenia wywozowe (np. w przypadku ryżu).

Ponadto wyraźne było ryzyko istotnego pogorszenia trwających kryzysów żywieniowych przez środki, których celem było rozwiązanie kryzysu zdrowotnego, ponieważ w niektórych regionach rolnicy mierzyli się z trudnościami w ocenie zasobów niezbędnych do produkcji, co mogło mieć wpływ na produkcję rolną, oraz z innymi wyzwaniami (takimi jak ekstremalne zjawiska pogodowe, agrofagi i choroby, np. szarańcza pustynna). Państwa dotknięte wieloma kryzysami są narażone na szczególne ryzyko braku bezpieczeństwa żywnościowego.

UE i jej państwa członkowskie dostosowują zakres swojej współpracy, aby stawić czoła tym wyzwaniom. Co ważniejsze, pandemia COVID-19 unaoczniała potrzebę wzmocnienia podejścia opartego na zasadzie „jedno zdrowie” i zajęcia się podstawowymi przyczynami rosnącej częstotliwości występowania chorób odzwierzęcych, w tym utratą różnorodności biologicznej, niezrównoważonymi praktykami rolnymi oraz obrotem i handlem niebezpieczną żywnością.

²⁸ Decyzja 4/CP.23.